



Konvencija
Saveta
Evrope
**o borbi
protiv
trgovine
ljudima**

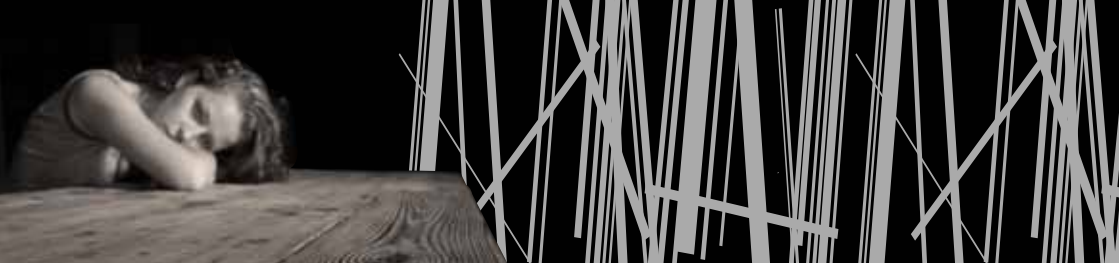


Prava
žrtava

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE



Trgovinom ljudima krše se prava i utiče na živote brojnih ljudi u Evropi i šire. Sve većim brojem žena, muškaraca i dece trguje se kao robom van njihovih zemalja, kao i u njihovim sopstvenim zemljama, i oni bivaju uhvaćeni u zamku eksploatacije i zlostavljanja.

■ Konvencija Saveta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima, koja je stupila na snagu 1. februara 2008. godine, ima za cilj da:

- ▶ spreči trgovinu ljudima,
- ▶ zaštititi žrtve trgovine ljudima,
- ▶ krivično goni trgovce ljudima, i
- ▶ podstiče koordinaciju nacionalnih akcija i međunarodnu saradnju.

■ Konvencija se odnosi na:

- ▶ sve oblike trgovine ljudima, bilo nacionalne ili transnacionalne, bilo povezane sa organizovanim kriminalom ili ne,
- ▶ sve žrtve trgovine ljudima (žene, muškarce i decu),
- ▶ sve oblike eksploatacije (seksualnu, prinudni rad ili usluge, ropstvo, služenje, uzimanje organa, itd.).

■ Glavna dodata vrednost Konvencije jeste njen naglasak na ljudskim pravima i zaštiti žrtava. Konvencija definiše trgovinu ljudima kao kršenje ljudskih prava i povredu dostojanstva i integriteta čoveka. To znači da se nacionalna tela smatraju odgovornim ako ne preduzmu mere da spreče trgovinu ljudima, zaštite žrtve i delotvorno istraže slučajeve trgovine ljudima.

■ Trgovina ljudima je globalni fenomen koji ne poznaje granice, zbog čega je Konvencija relevantna za zemlje širom sveta i otvorena za sve njih.

ŠTA JE TRGOVINA LJUDIMA?

— Konvencija definiše trgovinu ljudima kao kombinaciju tri elementa:

- ▶ **vršenje radnje:** vrbovanje, prevoz, premeštanje, skrivanje ili prihvatanje lica;
- ▶ uz korišćenje određenih **sredstva:** pretnja ili upotreba sile ili drugi oblici prinude, otmica, prevara, obmanjivanje, zloupotreba ovlašćenja ili položaja ranjivosti ili davanje ili primanje novca ili koristi da bi se dobio pristanak lica koje ima kontrolu nad nekim drugim licem;
- ▶ u **svrhu eksploatacije:** u najmanju ruku, eksploatacija prostituisanja drugih lica ili drugi oblici seksualne eksploatacije, prinudni rad ili usluge, ropstvo ili postupci slični ropstvu, služenje ili uzimanje organa.

KOJA JE RAZLIKA IZMEĐU TRGOVINE LJUDIMA I KRIJUMČARENJA LJUDI?

— Dok je cilj krijumčarenja ljudi nezakonit prekogranični prevoz radi zadobijanja, posredno ili neposredno, finansijske ili druge materijalne koristi, svrha trgovine ljudima je eksploatacija. Osim toga, trgovina ljudima ne mora nužno da podrazumeva prelazak granice; ona može da se odvija unutar zemlje.



KO SU ŽRTVE TRGOVINE LJUDIMA?

— Svako može da postane žrtva trgovine ljudima – žene, muškarci i deca, ljudi svih uzrasta i socijalnog statusa. Ljudi koji postanu žrtve trgovine ljudima primoravaju se, na primer, da pružaju seksualne usluge, da rade za malu ili nikakvu nadoknadu ili da se podvrgavaju uzimanju organa. Eksploatacija je često praćena fizičkim i emocionalnim nasiljem i pretnjama žrtvama i njihovoj rodbini.

— Prema Konvenciji, žrtva trgovine ljudima je lice koje se prevozi, premešta, vrbuje, skriva ili prima unutar neke zemlje ili izvan te zemlje, korišćenjem pretnji, sile, prevare, prinude ili drugim nezakonitim sredstvima, u svrhu eksploatacije.

— Smatra se da je dete žrtva trgovine ljudima bez obzira na to da li je upotrebljeno bilo kakvo **sredstvo** za vrbovanje, prevoz, premještanje, skrivanje ili primanje u cilju eksploatacije.

— „Saglasnost“ lica sa eksploatacijom je irelevantna kada je upotrebljeno bilo kakvo **sredstvo** (prinuda, prevara, zloupotreba položaja ranjivosti, itd.). Pored toga, smatra se da je neka osoba žrtva čak i ako do eksploatacije još nije došlo kada je ta osoba podvrgnuta jednoj od **radnji** uz korišćenje jednog od **sredstava**.

KOJA PRAVA PO KONVENCIJI IMAJU ŽRTVE TRGOVINE LJUDIMA?

Identifikacija

— Žrtve trgovine ljudima moraju se formalno identifikovati kako bi se sprečilo da se prema njima postupa kao prema neregularnim migrantima ili kriminalcima. Identifikaciju vrše posebno obučeni stručnjaci (pripadnici policije, socijalni radnici, inspektori rada, lekari, pružaoci podrške, itd.) koji slede dogovorene procedure i kriterijume za identifikaciju.

Period oporavka i razmišljanja

— Čak i pre nego što žrtve budu formalno identifikovane kao takve, one imaju pravo na period od najmanje 30 dana da se oporave, pobegnu od uticaja trgovaca ljudima i razmotre mogućnost da sarađuju sa vlastima u istrazi krivičnog dela trgovine ljudima. Tokom tog perioda, one ne mogu biti proterane iz zemlje i imaju pravo na pomoć, čak i ako je njihov boravak nezakonit.

Pomoć

— Bez obzira na to da li su žrtve spremne da sarađuju u krivičnoj istrazi ili da budu svedoci, one imaju pravo na:

- ▶ odgovarajući i bezbedan smeštaj
- ▶ psihološku pomoć
- ▶ materijalnu pomoć
- ▶ pristup hitnoj medicinskoj pomoći
- ▶ usluge pismenog i usmenog prevođenja
- ▶ savetovanje i informacije
- ▶ pomoć tokom krivičnog postupka
- ▶ pristup tržištu rada, stručnom osposobljavanju i obrazovanju, ako zakonito borave u zemlji.

Pravna pomoć

■ Žrtve trgovine ljudima imaju pravo na informacije o svojim pravima i svim relevantnim procedurama na jeziku koji mogu da razumeju. Takođe imaju pravo na pravnu pomoć i besplatnu pravnu pomoć pod određenim uslovima.

Boravišna dozvola

■ Žrtvama se može izdati obnovljiva boravišna dozvola ukoliko njihova lična situacija to zahteva ili ako treba da ostanu u zemlji da bi saradivale sa vlastima u istrazi krivičnog dela trgovine ljudima. Izdavanje boravišne dozvole ne utiče na njihovo pravo da traže azil.

Zaštita privatnog života i identiteta

■ Lični podaci žrtava ne mogu javno da se objavljuju i mogu se čuvati samo u određene zakonske svrhe. Oni se ne mogu koristiti ni na koji način koji bi omogućio da žrtve budu identifikovane.

Zaštita tokom istraga i sudskih postupaka

■ Žrtvama i članovima njihovih porodica, kada je to neophodno, biće obezbeđena zaštita od moguće odmazde ili zastrašivanja od strane trgovaca ljudima. To može da uključuje fizičku zaštitu, preseljenje, promenu identiteta i pomoć u zapošljavanju.

Obeštećenje

■ Žrtve trgovine ljudima imaju pravo na novčanu naknadu za štetu pretrpljenu od strane trgovaca ljudima. Tu naknadu može ili dodeliti sud, nakon oduzimanja imovine trgovaca ljudima, ili je može obezbediti država u kojoj je došlo do eksploatacije.

Repatrijacija i povratak

■ Povratak žrtava u zemlju porekla mora da se odvija uz poštovanje njihovih prava, bezbednosti i dostojanstva i uzimajući u obzir status drugih s tim povezanih pravnih postupaka. Po povratku, žrtvama mora biti ponuđena pomoć pri reintegraciji, kao što su obrazovanje i pomoć pri zapošljavanju.

KOJA SU POSEBNA PRAVA DECE ŽRTVA TRGOVINE LJUDIMA?

— Pored gore navedenih prava koja se odnose na sve žrtve trgovine ljudima, deca ostvaruju i sledeća posebna prava:

- ▶ deci bez pratnje dodeljuje se zakonski staratelj da ih predstavlja i deluje u njihovom najboljem interesu;
- ▶ preduzimaju se koraci kako bi se utvrdio identitet i državljanstvo dece i, ako je to u njihovom najboljem interesu, da se pronađu njihove porodice;
- ▶ kada se ne zna tačno starost žrtve, ali postoji osnovana sumnja da je žrtva mlađa od 18 godina, pretpostaviće se da je žrtva dete i ona će dobiti posebne mere zaštite dok se obavlja provera starosti;
- ▶ deca imaju pravo na obrazovanje i mere pomoći kojima se u obzir uzimaju njihove potrebe;
- ▶ obavlja se procena rizika i bezbednosti pre repatrijacije, koja će se obaviti samo ako je to u najboljem interesu deteta;
- ▶ deca imaju pravo na posebne mere zaštite tokom istražnog i sudskog postupka.





PRAĆENJE SPROVOĐENJA KONVENCIJE

— Sve države koje su potpisale Konvenciju Saveta Evrope redovno prati Grupa eksperata za borbu protiv trgovine ljudima (engl. skraćenica GRETA). Uloga GRETE je da obezbedi da se odredbe Konvencije delotvorno primenjuju i da se poštuju prava žrtava.

— GRETA analizira situaciju od zemlje do zemlje, izrađujući izveštaje u kojima se identifikuju dobra praksa i nedostaci i daju preporuke o tome kako da se unapredi sprovođenje Konvencije u svakoj zemlji. Izveštaji i preporuke daju se na uvid javnosti i objavljuju na veb-stranici Saveta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima.

Za kontakte i dodatne informacije

Secretariat of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking
in Human Beings (GRETA and the Committee of the Parties)

Savet Evrope / Council of Europe

F-67075 Strasbourg Cedex

Francuska / France

E-pošta: Trafficking@coe.int

www.coe.int/trafficking